

Koncept Javnog zdravstva

Pat 2020

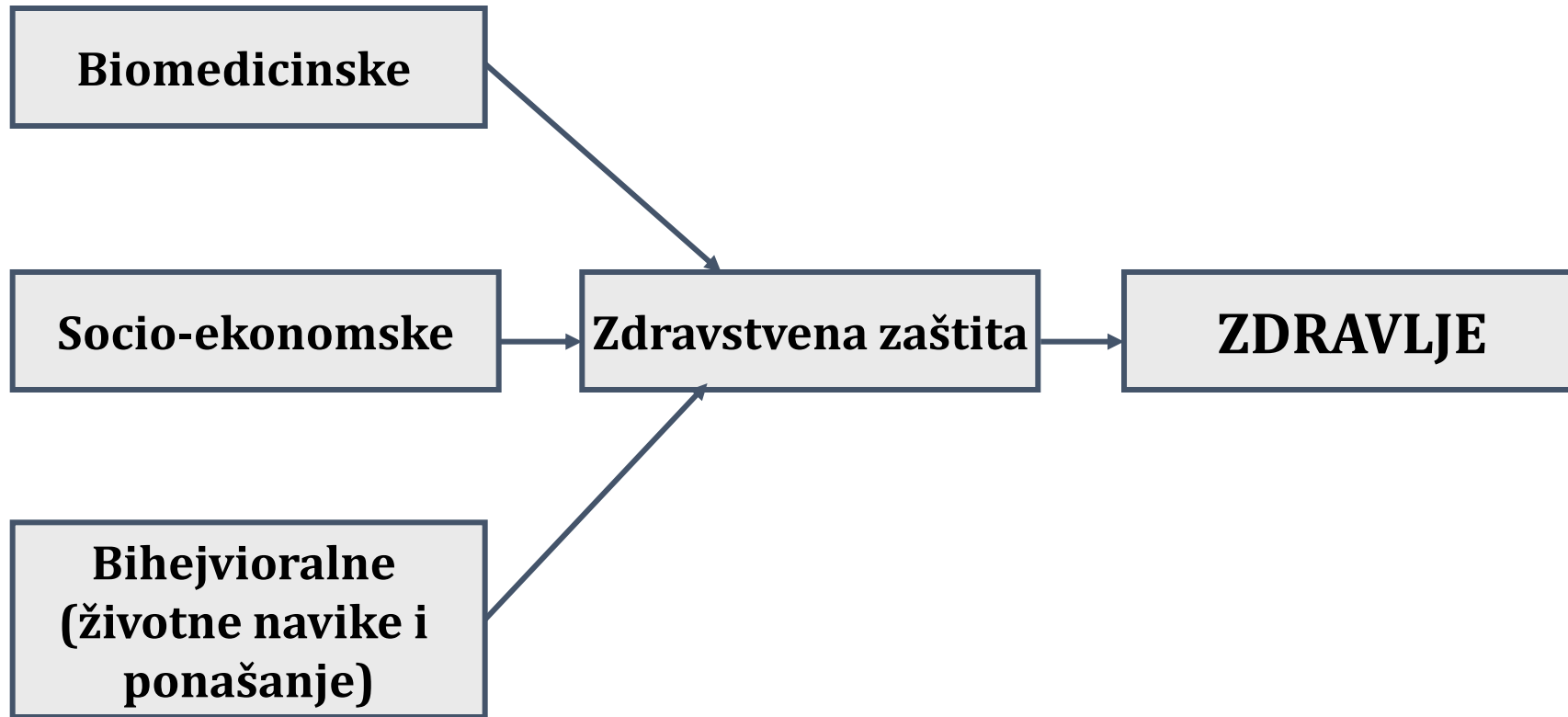
A busy city street scene with people walking. In the foreground, a woman in a light blue shirt is carrying a young child on her shoulders. The child is wearing a red backpack. To the right, another woman with a blue backpack is walking. The background shows other pedestrians and a traffic light. The overall scene is bright and active.

Zdravlje

Pozitivni koncept koji predstavlja resurs za život a ne objekt življenja.

SZO

Determinante zdravlja

Prioriteti javno zdravstvenih intervencija od 20 do 21 stoljeća

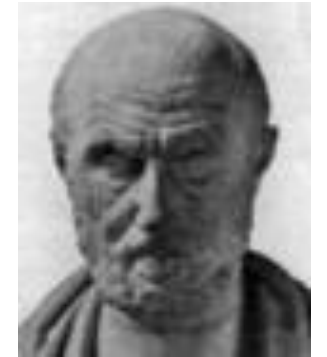
1. Fluoridacija vode za piće
  2. Kontrola zarazanih oboljenja
  3. Sigurnost u saobraćaju
  4. Sigurna radna mjesta
  5. Sigurna i zdrava ishrana
  6. Zdravlje majke i djeteta
  7. Pušenje kao faktora rizika po zdravlje
  8. Planiranje porodice
  9. Smanjenje smrti od koronarnih srčanih oboljenja i srčanog udara
  10. Imunizacija
- Siromaštvo
  - Narušena ekologija
  - Posljedice urbanizacije
  - Demografske promjene
  - Povećanje trenda zaraznih i nezaraznih oboljenja
  - Razvoj biotehnologije
  - Informatizacija i komunikacione tehnologije

Definicije : Javno zdravstvo (1)

“Javno zdravstvo je nauka i umjetnost preveniranja bolesti, produženja života, unaprjeđenja fizičkog zdravlja i efikasnosti kroz organizovane napore zajednice.

Sanacija okoline, kontrola infekcija u zajednici, edukaciju individua o principima lične higijene, organizovanje zdravstvene službe za ranu dijagnozu i preventivnu terapiju bolesti i razvoj socijalnih mehanizama koji će obezbjediti da svaka individua u zajednici ima standard života koji će joj omogućiti da očuva zdravlje.”

Charles-Edvard A. Winslow, 1923

Definicije Javnog zdravstva (2)

“Javno zdravstvo je ono što mi kao društvo radimo kolektivno da osiguramo uvjete u kojima ljudi mogu biti zdravi.”

*Source: Institute of Medicine Report (IOM).
THE FUTURE OF PUBLIC HEALTH. Washington DC: National Academy Press. 1988.*

Razvoj javnog zdravstva

Higijenski nadzor

Zaštita od zaraznih bolesti

Dijagnoza i terapija vodećih problema

Novo javno zdravstvo

Osnovni principi novog javnog zdravstva (1)

- Jačanje društvene odgovornosti za zdravlje i uloga zajednice u očuvanju i promociji zdravlja,
- Fokus na potrebe populacionih skupina,
- Prioritetna prevencija oboljenja,
- Usmjerenost ka najznačajnijim socijalno-ekonomskim i zdravstvenim determinantama zdravlja i faktorima rizika.

Osnovni principi novog javnog zdravstva (2)

- Multidisciplinarni rad
- Intersektorijski rad
- Partnerstvo
- Korištenje kvalitativnih i kvantitativnih metoda u istraživanjima

Segmenti Javnog zdravstva

- **Sistem i infrastruktura** (Ustanove u javnom sektoru)
- **Profesija** (Profesionalci različitih profila, ljudski resursi)
- **Metoda** (Znanja, vještine, tehnologije)
- **Zdravstvene ustanove** (Pružanje zdravstvenih usluga)
- **Zdravlje stanovništva** (rezultati ciljanih intervencija na populacionim skupinama, praćenje zdravstvenog stanja i populaciona istraživanja)

Izvor : Turnock B. PUBLIC HEALTH – WHAT IT IS AND HOW IT WORKS, FOURTH EDITION. 2009.

Sudbury MA: Jones and Bartlett Publishers.

Uključeni u intervencije javnog zdravstva (1)

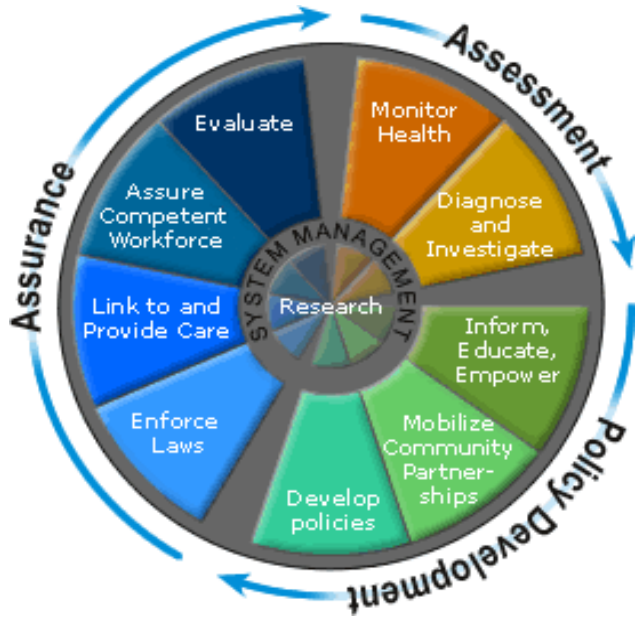
Interdisciplinarni pristup:

- **Javno zdravstvene discipline** (javno zdravstvo, socijalna medicina, epidemiologija, higijena i ekologija)
- **Profili u biomedicinskim naukama** (doktori medicine, stomatologije, farmaceuti, specijalisti javno zdravstvenih disciplina, mikrobiolozi, zdravstveni saradnici, nutricionisti, biolozi, hemičari)
- **Profili u okolišnom zdravlju** (nemedicinska zanimanja, toksikolozi, sanitarni inženjeri)

Uključeni u intervencije javnog zdravstva (2)

- **Društvene i bihevioralne nauke** (nastavno osoblje, psiholozi socijalni radnici, pravnici, ekonomisti,)
- **Kreatori zdravstvene politike i strategije** (resorna ministarstva, program menadžeri)
- **Svi drugi profili i zanimanja** koji su uključeni u zaštitu i prevenciju faktora rizika, promociju zdravlja a nisu direktno vezani za određeni sektor srodan zdravstvu (vodosnabdjevanje, dispozicija otpadnih materija, urbana izgradnja)

10 Esencijalnih javno zdravstvenih funkcija ¹

1. Monitoring zdravstvenog stanja stanovništva
2. Dijagnostika i nadzor zdravstvenih problema u zajednici
3. Informiranje, edukacija i osposobljavanje ljudi u zaštiti zdravlja
4. Mobilizacija partnera u zajednici u identifikaciji i rješavanju problema
5. Razvijanje strategija, politika i planova koji jačaju individualnu i kolektivnu odgovornost za zdravlje
6. Jačanje zakona i odredbi koje regulišu zdravlje i sigurnost
7. Povezivanje ljudi sa potrebnim zdravstvenim uslugama i doprinos osiguranju neophodne zdravstvene
8. Osiguranje kompetentnih ljudskih resursa
9. Evaluacija efikasnosti, dostupnosti, i kvalitete zdravstvenih usluga orijentiranih na lične i potrebe stanovništva
10. Istraživanje novih pristupa kao rješenja na zdravstvene probleme

¹ Izvor : CDC, U.S.A , Public Health Service

Odnos zdravstvene zaštite i javnog zdravstva

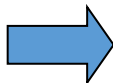
*“Zdravstvena zaštita je važna za sve nas s
vremena na vrijeme,
a
javno zdravstvo je važno za sve nas stalno.”*

Izvor : U.S. Surgeon General

Pristupi u procjeni zdravlja

Individualni

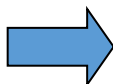
POJEDINAC

Javnozdravstveni

STANOVNIŠTVO

ANAMNEZA

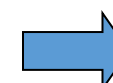
SOCIJALNO-MED. DIJAGNOSTIKA

SIMPTOMI

INDIKATORI

DIJAGNOZA

KOMPARACIJA

TERAPIJA

PROGRAMI

REHABILITACIJA

EVALUACIJA

Odnos javnog zdravstva vs. Tradicionalne medicine

Javno zdravstvo

- Stanovništvo
- Prevencija oboljenja
- Promocija zdravlja
- Intervencije:
  - Faktori okoliša
  - Faktori vezani za ponašanje
- Nosioci aktivnosti (Veći dio javnih ustanova)

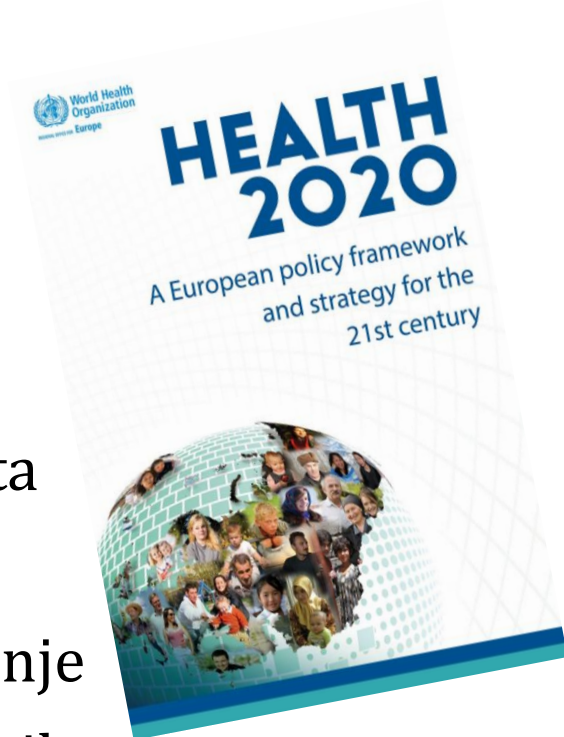
Medicina

- Individualni pristup
- Dijagnostika
- Terapija
- Intervencije:
  - Zdravstvena zaštita
- Nosioci aktivnosti (i javne i privatne ustanove)

Relevantni javno zdravstveni međunarodni dokumenti

Zdravlje 2020 SZO

- Hronične bolesti vodeći uzrok oboljevanja i smrtnosti širom svijeta
- Multifaktorijalna etiologija izvan granica zdravstvenog sistema
- Demografski trendovi - produženje očekivane dužine života, starenje
- Globalizacija – siromaštvo, nezaposlenost, migracije, nezdrave navike.
- Limitirana sredstva zdravstvene zaštite.
- Zdravstvene usluge više terapijski orijentirane
- Nema izdvajanja za promociju zdravlja i prevenciju u zdravstvenim budžetima

Milenijumski razvojni ciljevi UN

- Cilj 1. Eradikacija ekstremnog siromaštva i gladi
- Cilj 2. Postizanje obuhvata osnovnim obrazovanjem
- Cilj 3. Promocija spolne jednakosti i uloge žena
- Cilj 4. Reduciranje stopa smrtnosti djece
- Cilj 5. Unaprjeđenje zdravlja majki
- Cilj 6. Borba protiv HIV/AIDS, malarije i drugih krvlju prenosivih bolesti
- Cilj 7. Osiguranje zdravog i sigurnog okoliša
- Cilj 8. Jačanje globalnog partnerstva za razvoj

Ciljevi održivog razvoja (SDG) do 2030.god. udruženi sa ciljevima hroničnih bolesti (NCD) do 2025.god

Organizacija javnog zdravstva u Federaciji BiH

Zakon o zdravstvenoj zaštiti („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10)

Član 17.

Osnovne javno zdravstvene funkcije :

- 1) Praćenje, evaluacija i analiza zdravstvenog stanja stanovništva
- 2) Javno zdravstveni nadzor, istraživanje i kontrola rizika i prijetnji po javno zdravlje
- 3) Promocija zdravlja
- 4) Povećanje angažmana stanovništva i zajednice o brizi za zdravlje
- 5) Razvoj politika za zdravlje i institucionalnih kapaciteta za planiranje i upravljanje u javnom zdravlju
- 6) Jačanje institucionalnih kapaciteta za regulativu i upravljanje u javnom zdravlju
- 7) Jačanje institucionalnih kapaciteta za planiranje i upravljanje u javnom zdravlju
- 8) Evaluacija i promocija jednake dostupnosti neophodnoj i osnovnoj zdravstvenoj zaštiti
- 9) Razvoj obuka ljudskih resursa
- 10) Praćenje i podrška unaprjeđenja kvaliteta zdravstvenih usluga na individualnom i populacionom nivou
- 11) Istraživanja u javnom zdravlju
- 12) Smanjivanje efekata vanrednih situacija i nesreća na zdravlje stanovništva

Strateški dokumenti FMZ (1)

- Strateški plan razvoja zdravstva u FBiH
- Politika mladi i zdravlje u Federaciji BiH
- Strategija razvoja primarne zdravstvene zaštite
- Strategija za unapređenje seksualnog i reproduktivnog zdravlja i prava u FBiH 2010
- Politika za unapređenje ishrane djece u FBiH 2013
- Akcioni plan za borbu protiv zloupotrebe opojnih droga u Federaciji Bosne i Hercegovine 2012-2013

Strateški dokumenti FMZ (2)

- Strategija za prevenciju, tretman i kontrolu malignih neoplazmi u FBiH 2012-2020
- Politika i Strategija za zaštitu i unaprjeđenje mentalnog zdravlja u Federaciji BiH (2012-2020.)
- Rezolucija o dijabetesu 2012
- Strategija borbe protiv dijabetesa u FBiH 2014-2024
- Strateški plan za unapređenje ranog rasta i razvoja djece u FBiH 2013-2017.
- Strategija o rijetkim bolestima FBiH 2014-2020
- Strategija za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom u FBiH 2016-2021

Strateški plan razvoja zdravstva u Federaciji BiH 2008-2018

- Definirana institucionalna organizacija Javnog zdravstva od općinskog (HES DZ) do kantonalnog i federalnog nivoa (zavodi za javno zdravstvo).
- Deset kantonalnih/županijskih zavoda za javno zdravstvo + Zavod za javno zdravstvo Federacije BiH.
- Disbalans u prostoru, opremi, kadru, funkcijama i mehanizmima financiranja koji argumentirano ostavljaju prostora za racionalizaciju i reorganizaciju u budućem periodu.
- Nove inicijative - Zajednica zavoda za javno zdravstvo, profesionalna udruženja, regionalna suradnja...

• Izvor : www.fmoh.gov.ba

Institucionalna organizacija javnog zdravstva

- Javno-zdravstvena djelatnost se na nivou PZZ u Federaciji BiH obavlja se putem higijensko-epidemioloških službi, organizirane pri DZ ili pri zavodima za javno zdravstvo.
- Sekundarni nivo javno-zdravstvene djelatnosti obavljaju deset kantonalnih zavoda za javno zdravstvo.
- Sekundarnu i tercijarnu javno-zdravstvenu djelatnost na nivou Federacije BiH obavlja Zavod za javno zdravstvo FBiH.